

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра міжнародних економічних
відносин та європейської інтеграції

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЗАГОРІВСЬКА Вікторія Вікторівна

УДК 338.43:630:330.34

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**“Управління розвитком підприємств лісової галузі
в умовах глобалізації економіки”**

за ОПП «Міжнародний менеджмент»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 073 «Менеджмент»

Подається на здобуття другого (магістерського) освітнього ступеня

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ В.В. Загорівська

Керівник роботи
О.Д. Ковальчук,
к.е.н., доцент

Житомир – 2024

АНОТАЦІЯ

Загорівська В. В. Управління розвитком підприємств лісової галузі в умовах глобалізації економіки". - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) освітнього ступеня за ОПП "Міжнародний менеджмент" галузі знань 07 "Управління та адміністрування" спеціальності 073 "Менеджмент". – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Вивчено теоретичні, методичні та практичні аспекти розвитку лісогосподарських підприємств в умовах глобалізаційних процесів. Здійснено узагальнення підходів до визначення ключових понять і сутності досліджуваної проблеми. Проаналізовано основні глобальні та національні тенденції розвитку ринку лісопродукції. Запропоновано шляхи підвищення ефективності діяльності лісогосподарських підприємств у сучасних економічних умовах.

Ключові слова: розвиток, глобалізація, економіка, конкуренція, лісове господарство, лісопродукція, цифровізація.

ABSTRACT

Zagorivska V.V. Management of the development of forestry enterprises in the context of economic globalization". - Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for the second (master's) degree in the field of knowledge 07 "Management and Administration" specialty 073 "Management". – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

Theoretical, methodological and practical aspects of the development of forestry enterprises in the context of globalization processes have been studied. The approaches to defining key concepts and the essence of the problem under study have been generalized. The main global and national trends in the development of the forest products market have been analyzed. Ways to increase the efficiency of forestry enterprises in modern economic conditions have been proposed.

Keywords: development, globalization, economy, competition, forestry, forest products, digitalization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГАЛУЗІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	6
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ.....	15
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ЛІСОПРОДУКЦІЇ	26
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

ВСТУП

Реформа лісової галузі спрямована на розвиток лісоресурсного потенціалу, підвищення екологічних стандартів та забезпечення економічної вигоди через сталість і зростання конкурентоспроможності як на рівні держави, так і на глобальному. Це, в свою чергу, має на меті підвищення рівня добробуту суспільства та індивідуального благополуччя, створення умов для процвітання та поліпшення якості життя працівників. Для досягнення цих цілей необхідні злагоджені політичні ініціативи, ефективні управлінські рішення та довгострокові інвестиції. Тому нині активно проводиться трансформація лісогосподарської сфери з метою забезпечення нового рівня управління лісовим господарством на всіх етапах.

Дослідження ресурсів національної економіки та їх використання є важливим етапом у прийнятті рішень щодо інвестицій та визначенні державних пріоритетів. Особливу увагу слід приділяти ресурсам, що виробляються всередині країни, а не імпортуються з-за кордону, оскільки вони в значній мірі залежать від внутрішніх умов. В Україні деревина є одним із основних внутрішніх ресурсів, доступних для використання і відновлення при належному господарюванні. Деревина має різноманітні можливості для застосування, надає енергетичні переваги і сприяє збереженню навколишнього середовища, що робить її важливим елементом управління національними ресурсами. Для забезпечення сталого розвитку галузі необхідно детально аналізувати процеси заготівлі і використання деревини, а також шукати додаткові ресурси для задоволення попиту.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи були застосовані різноманітні методи дослідження, серед яких: збір даних, їх аналітична обробка та узагальнення, групування і порівняння. Для оцінки та аналізу тенденцій розвитку підприємств галузі лісового господарства використовувалися статистичні методи. Також було використано економіко-статистичний аналіз, включаючи табличний метод для наочного відображення результатів дослідження, а також графічний метод для демонстрації динаміки розвитку лісової галузі та її зовнішньоекономічної діяльності.

Інформаційною базою для дослідження стали наукові та спеціалізовані публікації, чинне законодавство, а також міжнародні та національні нормативно-правові акти. Зокрема, були використані офіційні матеріали Європейської Комісії, статистичні дані Державної служби статистики України і Державної митної служби, що відображають тенденції розвитку лісового сектору в Україні та світі, а також динаміку експорту, глобального попиту та альтернативних ринків. Крім того, аналізувалися монографії та статті українських і зарубіжних авторів, а також матеріали наукових видань.

Метою роботи є дослідження глобального розвитку галузі лісового господарства з точки зору економіки та сталості розвитку. *Об'єктом* дослідження є процес розвитку галузі лісового господарства в умовах глобальних викликів. *Предметом* дослідження є сукупність практичних та теоретико-методичних засад функціонування лісопідприємств в умовах глобалізації економіки.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Результати дослідження були апробовані на науково-практичних конференціях, зокрема:

1. Загорівська В. В. Інноваційний розвиток підприємств лісового сектору. *Міжнародні економічні відносини в епоху становлення смарт-суспільства 2024 р.*) Поліський національний університет, 2024. С. 33-35.
2. Загорівська В. В. Управління сталим розвитком лісової галузі. *Інструменти і практики публічного управління: збірник праць учасників міжн. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 27-28 червня 2024 р.)*. Поліський національний університет, 2024. С. 181-184.
3. Загорівська В. В. Розвиток підприємств лісової галузі в умовах глобальних викликів. *Студентські наукові читання 2024: збірник праць учасників наук.-практ. конф. (м. Житомир, 28 лист. 2024 р.)*. Поліський національний університет, 2024. С. 52-53.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (45 найменувань). Текст роботи проілюстровано 13 рисунками та 4 таблицями.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГАЛУЗІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Лісова галузь України є важливою частиною національної економіки, яка потребує особливої уваги та підтримки з боку держави. Це обумовлено тим, що функціонування лісового сектора безпосередньо впливає на стан лісового фонду країни, а отже, й на загальну екологічну та економічну ситуацію. З початку 2000-х років у лісовому комплексі спостерігається певний позитивний тренд, що виражається у зростанні обсягів виробництва в деревообробній, целюлозно-паперовій та меблевій промисловості. Однак, попри ці позитивні зміни, низька конкурентоспроможність продукції українських підприємств, переважно орієнтованих на внутрішній ринок, стримує розвиток галузі. Світовий ринок лісопродукції характеризується тим, що його динаміка, кон'юнктура та ціноутворення залежать від таких чинників, як стан глобальних лісових ресурсів, обсяг лісового фонду, екологічна ситуація та внутрішня лісова політика провідних країн [21].

Глобалізація, що спочатку була модним терміном, стала об'єктивним процесом, який значною мірою визначає сучасний етап розвитку суспільства. Проблема регулювання глобалізації набуває особливої актуальності, і для її вирішення важливо чітко розуміти її сутність та передумови. У рамках цього дослідження необхідно проаналізувати, як лісова галузь взаємодіє з глобалізаційними процесами, щоб розробити ефективну державну політику регулювання.

У науковій літературі немає єдиного визначення глобалізації, яке б повністю охоплювало її суть. Кожен дослідник пропонує свою інтерпретацію цього процесу, його етапів, передумов та наслідків. З часом кількість невизначених аспектів глобалізації тільки зростає. Одні вчені вважають, що визначення глобалізації надто складне, і сприймають її як сучасний варіант колоніалізму. Інші ж вважають цей процес об'єктивним і важливим для

вивчення, щоб ефективно використовувати його позитивні аспекти і мінімізувати негативні наслідки. Останнім часом з'явилися публікації, що не заперечують саму глобалізацію, але критикують її, пов'язуючи з причинами глобальної фінансової кризи. Вважаємо, що глобалізацію варто сприймати як необхідний етап розвитку суспільства, який потребує детального вивчення для розробки ефективної регуляторної політики, особливо в умовах посткризового відновлення.

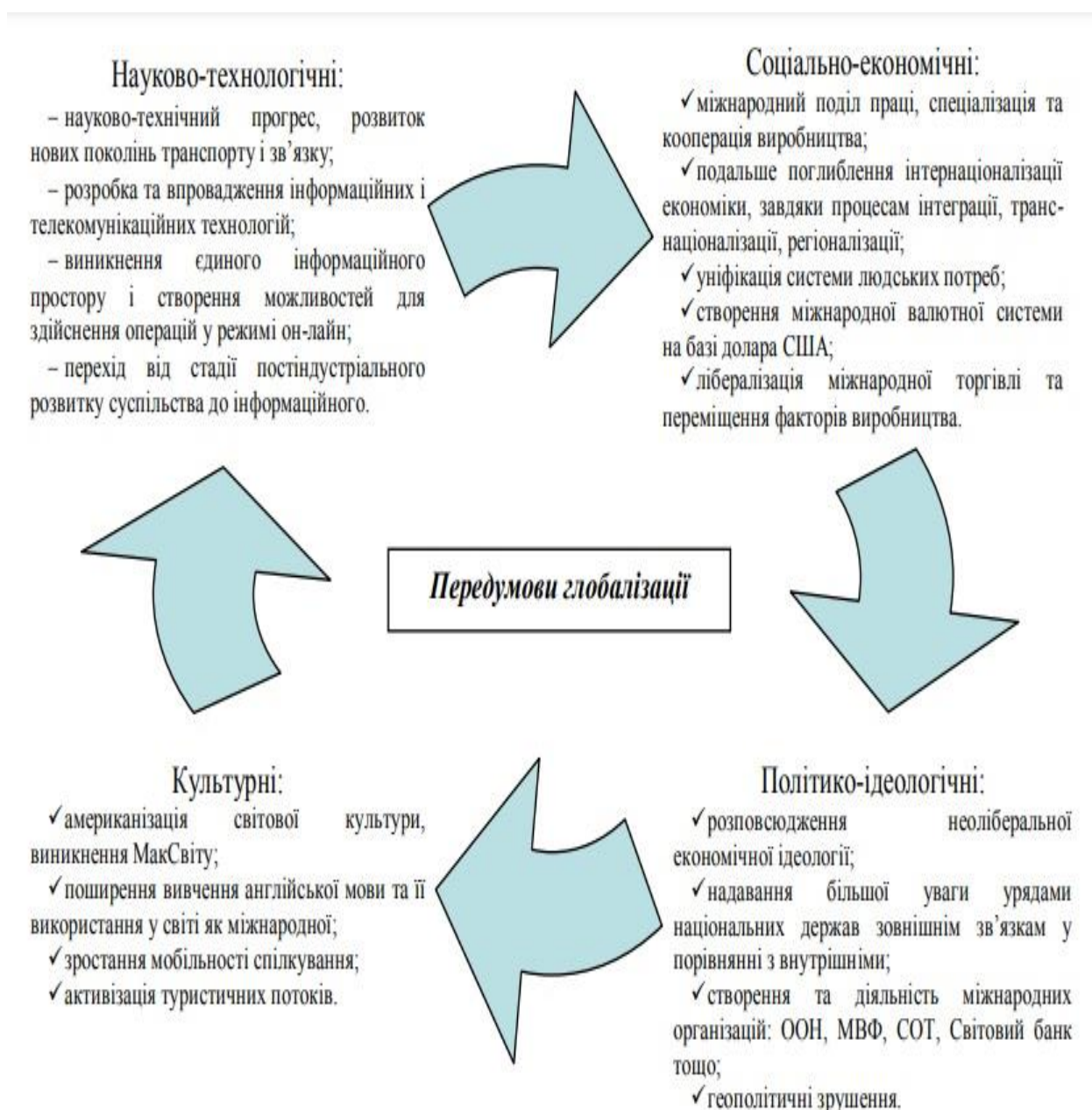

Рис. 1.1. Основні передумови глобалізації

Джерело: побудовано на основі [19, 27]

Для глибшого розуміння суті глобалізації важливо врахувати різні підходи до визначення цього явища, а також зміни в його сприйнятті в докризовий і посткризовий періоди. На нашу думку, глобалізація — це об'єктивний процес, який веде до стирання національних кордонів через пошук прибуткових сфер для капіталу в усіх його формах (виробничих, фінансових, трудових та економічних ресурсів). Це спричиняє інтеграцію національних економік, їх взаємозалежність та взаємопроникнення, формуючи глобальний ринок і світову економічну систему. Передумови глобалізації можна умовно поділити на чотири основні блоки: науково-технологічні, соціально-економічні, політико-ідеологічні та культурні (рис. 1.1).

Процес глобалізації розпочався в 70-80-х роках ХХ століття, тому можна виділити кілька її етапів. Перший етап — це зародження глобалізації в умовах біполярного світу, коли Земля була розподілена на соціалістичний та капіталістичний блоки. Цей період тривав з 70-х до 90-х років ХХ століття. Другий етап характеризується глобальним поширенням процесів, встановленням нових взаємозв'язків та виникненням глобальних залежностей. Він розпочався після розпаду СРСР на початку 90-х і завершився фінансовою кризою 2008 р. Третій етап — це посткризовий період, що охоплює саму кризу та період після її завершення, тобто з 2008 р. до сьогодні. Цей етап визначається усвідомленням необхідності регулювання процесів глобалізації [20].

Аналізуючи наукові підходи до глобалізації, можна побудувати її умовну структуру у вигляді схеми (рис. 1.2). Ця схема дозволяє створити сучасне уявлення про структурні компоненти глобалізації та вказує на місце кожного напрямку в загальному процесі. Кожен із цих напрямів взаємодіє через комунікативну глобалізацію, яка є основою всього глобального процесу.

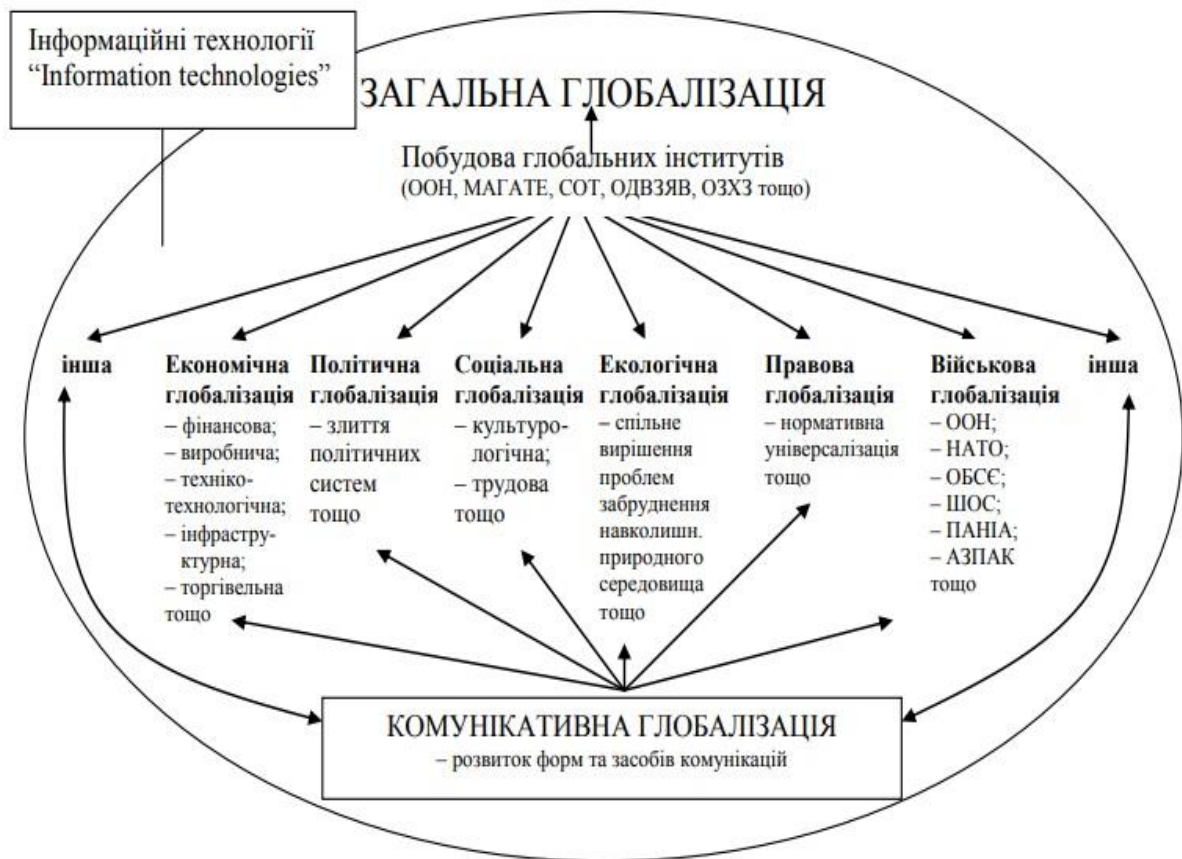

Рис. 1.2. Загальна структура глобалізації

Джерело: побудовано на основі [20]

Аналіз змін, що відбуваються в умовах глобальних економічних трансформацій, потребує наявності теоретико-методологічного підґрунтя для виявлення основних моделей світових фінансово-економічних криз. Тому важливо звернути увагу на розвиток теорій і концепцій фінансово-економічних криз в умовах глобалізації економічного простору (рис. 1.3), з урахуванням змін, які відбуваються в механізмі функціонування фінансових ринків.

Протягом тривалого часу в економічній науці домінувала думка, що циклічність економічних систем головним чином пов'язана з процесами в сфері «виробництво – споживання», і тому дисбаланс у цій сфері неминуче призводить до циклічних коливань економіки. Основою циклічності економічного розвитку, що призводить до криз, є особливості капіталістичного способу виробництва, а періодичність і тривалість цих явищ

зумовлені процесами оновлення основного капіталу. З цієї точки зору вивчення кризових явищ в економіці часто зосереджене на аналізі промислового виробництва.

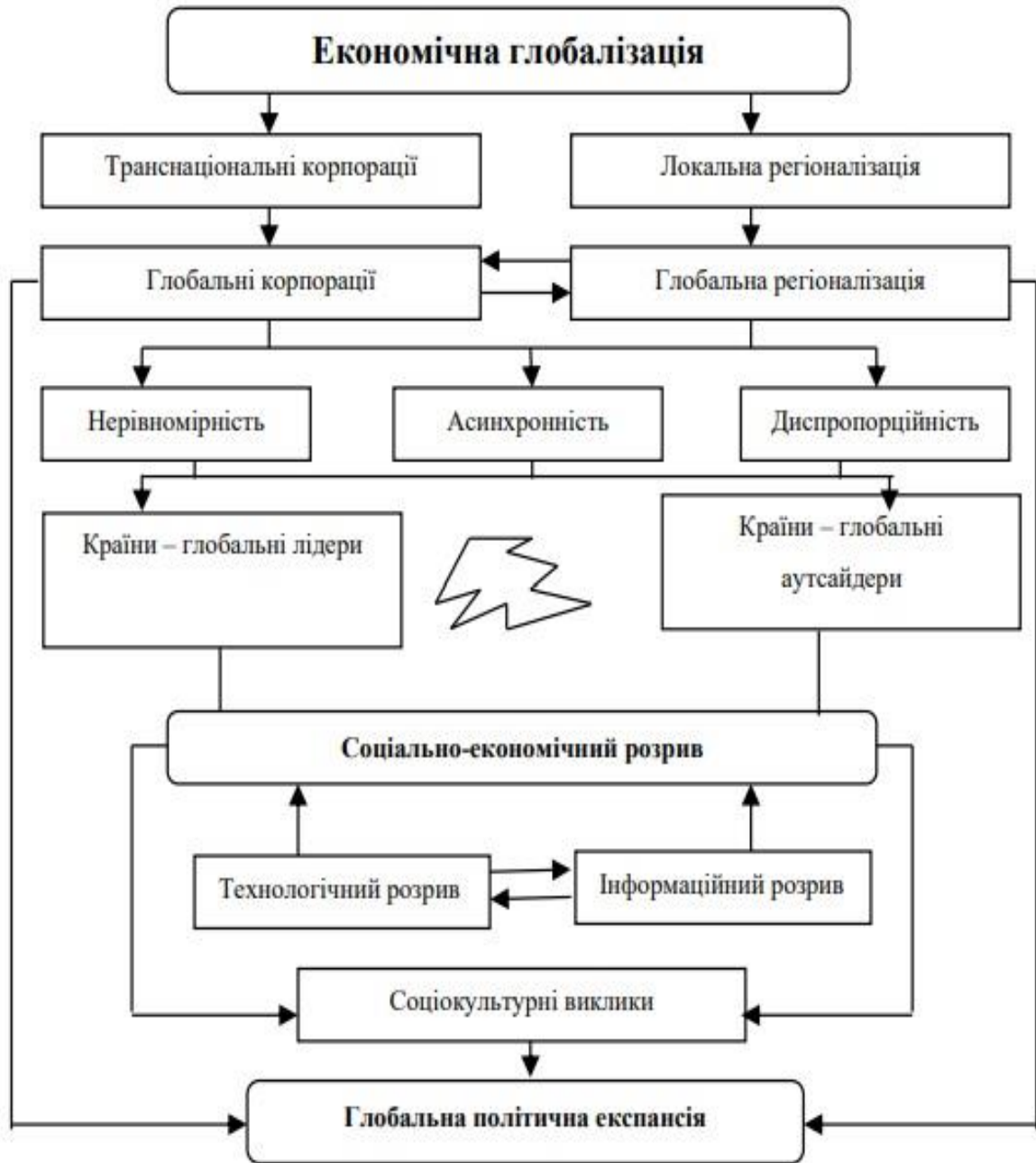

Рис. 1.3. Суперечності в економічній глобалізації

Джерело: побудовано на основі [19, 31]

Перспективи розвитку українських лісогосподарських підприємств у контексті глобальної інтеграції значною мірою залежать від рівня міжнародної активності країни, що відображається у різних рейтингах. Рейтинг є важливим

елементом інтегральної оцінки, що базується на системі показників, які узагальнюють основні характеристики складних соціально-економічних явищ. Враховуючи політичну та економічну інтеграцію, комунікаційні та технологічні переваги, рейтинг дозволяє сформуванню комплексної оцінки об'єкта.

Одним з важливих інструментів є індекс глобалізації, зокрема індекс КОФ, який широко використовується для вимірювання ступеня глобальних зв'язків та рівня інтеграції країни в економічній, соціальній і політичній сферах (рис. 1.4). Економічна глобалізація оцінюється через показники зовнішньої торгівлі, обсяги іноземних інвестицій, інвестиційні доходи, рівень міжнародної ділової активності та інші важливі аспекти. Соціальний вимір глобалізації включає культурну інтеграцію, міжнародний туризм, особисті контакти та інфраструктуру зв'язку. Показники політичної глобалізації оцінюють вплив урядової політики на міжнародну арену, створення наднаціональних органів влади, участь у міжнародних організаціях та місіях.

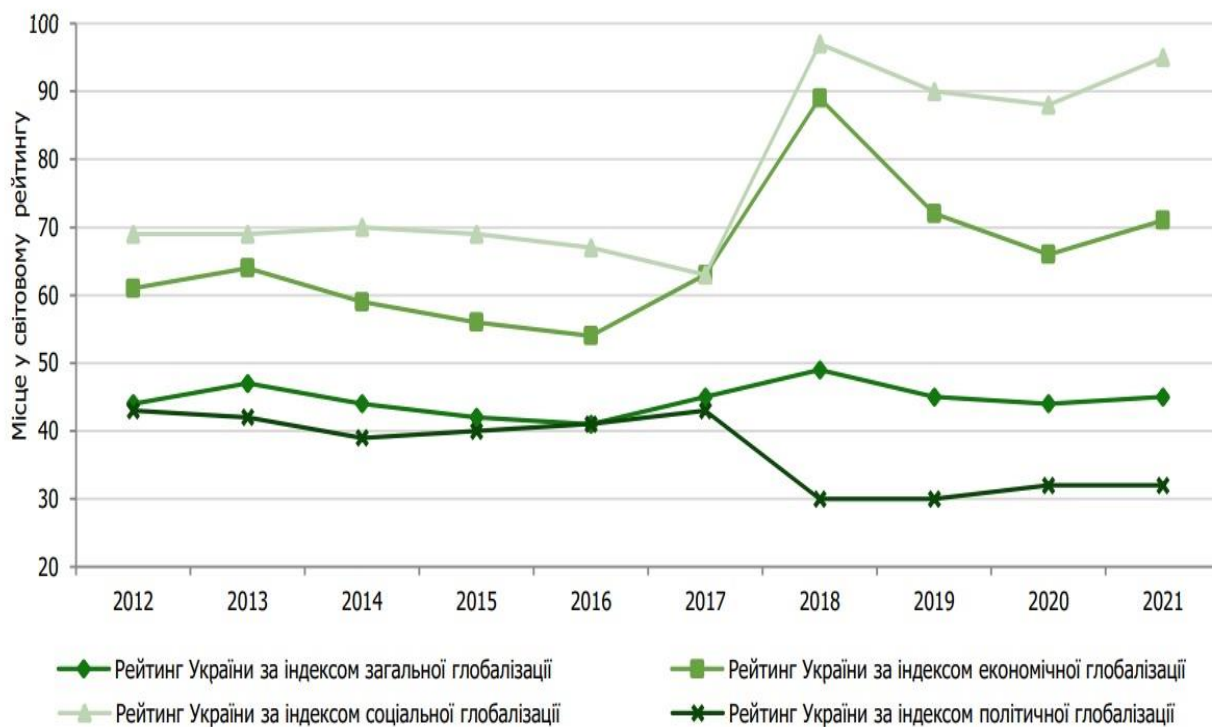

Рис. 1.4. Рейтинги України за індексами глобалізації

Джерело: побудовано на основі [15, 29, 44]

Позиція України в глобальному рейтингу та її місце серед країн-членів ЄС показують, що загальний індекс глобалізації ставить Україну на 45-е місце у світі, що є останнім серед європейських країн. Окремо, в індексі економічної глобалізації Україна займає 70-те місце у світі, також займаючи останнє місце серед європейських держав. Щодо соціальної глобалізації, країна розташована на 95-му місці. У політичній глобалізації Україна займає 32-гу позицію у світі, обганяючи більшість країн ЄС, таких як Ірландія, Люксембург, Словаччина, Естонія, Литва, Кіпр, Словенія, Латвія, Болгарія та Мальта. Важливо зазначити, що Україна поступається лише Ірландії, яка займає 27-ме місце за обома цими показниками. Для розуміння причин такого рейтингу необхідно проаналізувати динаміку індексів за останні роки. Згідно з рис. 1.4, графік глобалізаційного рейтингу України демонструє стабільний тренд, без значних спаїв, але з періодичними плато у різних складових (загальний індекс глобалізації практично не змінюється протягом усього періоду аналізу, соціальна глобалізація мала сплеск у 2012-2014 роках, а політична — у 2018-2019 роках).

Геополітичні зміни змушують кожну національну економіку адаптуватися до нових глобальних викликів і загроз. Стратегічним орієнтиром для України є інтеграція в політичне та економічне життя Європи, що вимагає активної роботи над вирішенням проблем, які виникають на цьому шляху

Ідея розвитку співпраці між Європейським Союзом та Україною була актуальною задовго до початку масштабного російського вторгнення, що відкрила шлях до переходу від партнерства до економічної інтеграції, зміцнюючи політичні зв'язки. Сьогодні європейська перспектива України є офіційно визнаною та закріпленою на правовому рівні, що свідчить про початок процесу підготовки до вступу в ЄС. Це також означає наближення рівня життя та правового захисту українців до стандартів Європейського Союзу, доступ до фінансової та технічної допомоги, грантів і інвестицій, а також участь України в програмах і ініціативах ЄС, як і в інших країнах з подібним статусом. Такий розвиток подій дасть Україні можливість

приєднатися до європейської моделі ринкової економіки та значно підвищити рівень своєї економіки.

Подальша євроінтеграція та розширення її можливостей для України призведе до значних економічних і політичних змін. Українські підприємства, зокрема лісової галузі, отримають доступ до найбільшого та платоспроможного ринку в світі. Це відкриє для них можливість навчитися у успішних компаній високорозвинутих країн, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та залученню інвестицій. Крім того, це стане основою для модернізації виробництва та переходу від сировинної економіки до високотехнологічної. Враховуючи, що більшість українських підприємств мають висококваліфікованих працівників, після отримання необхідних знань і підвищення професійного рівня вони зможуть розробляти інноваційні продукти, що відповідають європейським стандартам і вимогам. Це не лише підвищить конкурентоспроможність українських лісогосподарських підприємств, але й поліпшить імідж країни в цілому. Отже, Україна має всі шанси для успішного вступу до Європейського Союзу [32].

Однак, поряд з безперечними перевагами, лісовий сектор України зіткнеться з новими, складними глобальними викликами. Окрім очікуваної трансформації економіки, зростання іноземних інвестицій та впровадження інноваційних технологій, що підвищать конкурентоспроможність лісовиробників і сприятимуть переходу до більш інноваційної бізнес-моделі, країна також переживатиме інтенсивну конкуренцію з компаніями з країн ЄС. Це може призвести до ліквідації менш ефективних підприємств, міграції кваліфікованих працівників за кордон та затримки розвитку українських виробництв через втрату талановитих кадрів. Крім того, конкуренція з європейськими товарами може зменшити кількість споживачів на вітчизняному ринку. Тому важливо детально вивчити стан і перспективи українських підприємств у контексті посилення євроінтеграційних і глобалізаційних процесів. Мета цього аналізу - уникнути можливих помилок

у майбутній стратегії розвитку та забезпечити реальний прогрес за рахунок використання наявних унікальних можливостей [33].

Незважаючи на потенційні ризики, вигоди від інтеграції України в Європейський Союз однозначно переважають можливі негативні наслідки. Проте для успішного розвитку цих відносин необхідно провести значну роботу з досягнення необхідних якісних характеристик. Це включає макроекономічну стабілізацію та підвищення ефективності національної економіки, виконання вимог для вступу до ЄС, адаптацію європейських норм і стандартів до всіх сфер життя країни (економіка, соціальна політика, освіта, наука і техніка), ретельне вивчення законодавства ЄС для поступової інтеграції українського законодавства, а також розвиток прямих контактів з країнами-членами ЄС і кандидатами на вступ до ЄС.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Однією з основних тенденцій сучасного світу є поступове зростання процесів інтернаціоналізації та глобалізації економіки. Обмеження на переміщення товарів і ресурсів значною мірою втратили своє значення через розвиток міжнародного поділу праці, технічний прогрес і розширення інформаційно-комунікаційних технологій. В умовах цих змін особливо важливим стає впровадження зовнішньоекономічної діяльності підприємств на основі створення конкурентоспроможних продуктів, розвитку високих технологій та науково-дослідницьких послуг. Ці фактори забезпечують довгострокові конкурентні переваги національної економіки, особливо в умовах нестабільної економічної та політичної ситуації.

Стабільність національної економіки та підвищення її конкурентоспроможності безпосередньо залежить від розвитку зовнішньоекономічної діяльності, зокрема сприяння експорту та налагодження ефективної співпраці з ключовими стратегічними партнерами. Основним принципом зовнішньоторговельної політики після стабілізації економічної та політичної ситуації в Україні має стати активне розширення експорту наукомісткої та інноваційної продукції, як за обсягами, так і за якістю. Це сприятиме забезпеченню сталого розвитку та успішному виходу на міжнародні ринки.

Ліси займають 31% світової земельної площі. З 2010 по 2022 роки загальна площа лісів зменшилася на 1,2%, при цьому скорочення площі відбулося переважно в Африці та Південній Америці. У межах цього глобального тренду з 1990 р. Азія, Європа та Океанія демонструють позитивну динаміку зростання лісових площ — у період з 2010 по 2022 рр. площа лісів у цих регіонах збільшилася на 1,1%. За даними ФАО, темпи втрат лісів значно знизилися між 1990 і 2020 рр., завдяки зменшенню вирубки лісів в окремих країнах і збільшенню лісових площ в інших завдяки лісорозведенню та

природному зростанню лісів. У період 2015–2022 рр. вирубка лісів, що вимірюється через їх перетворення на інші види землекористування, склала 10,2 млн га на рік, що менше, ніж у попередні роки. За той самий період загальне зростання лісових площ через лісорозведення та природне розширення становило 4,7 млн га на рік, при цьому Азія продовжує лідирувати за темпами розширення лісів (рис. 2.1) [5, 10].

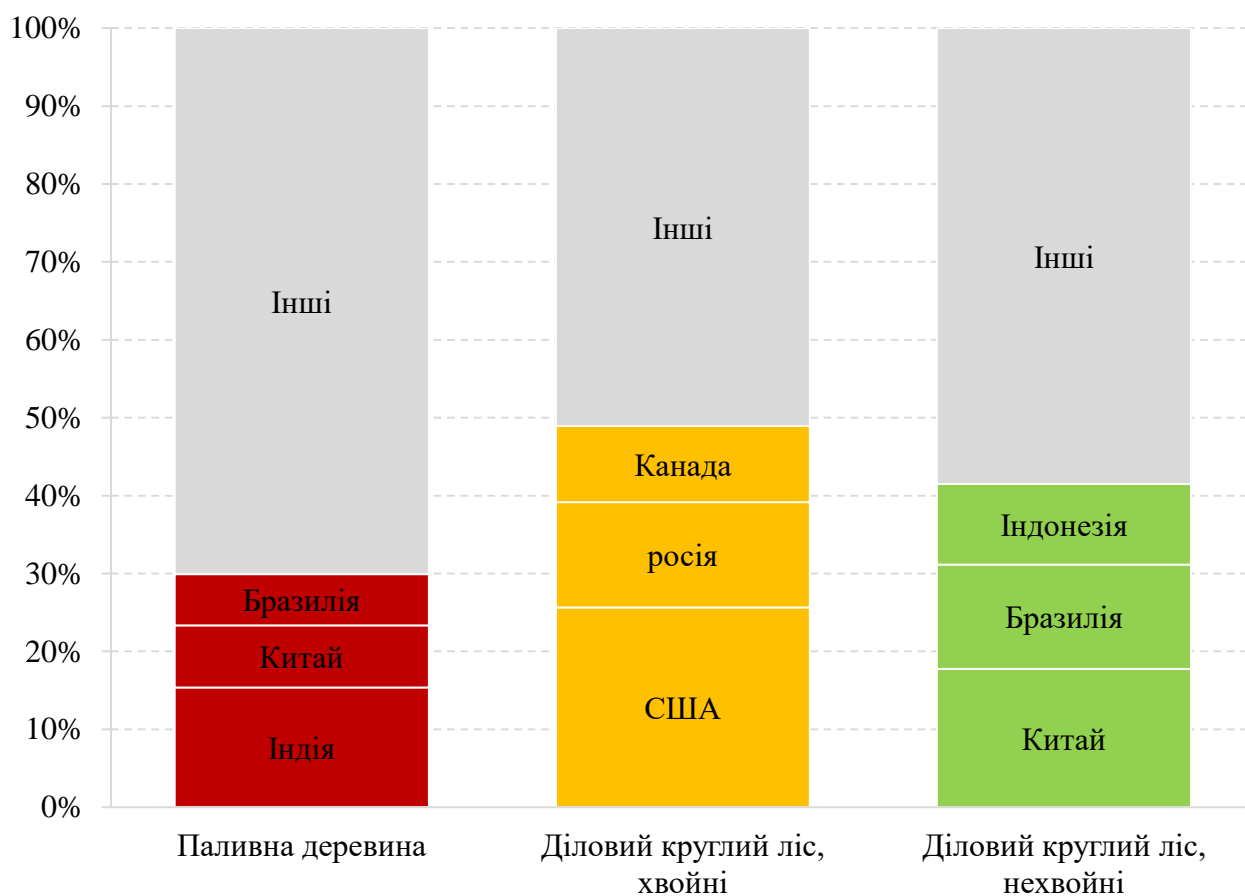

Рис. 2.1. Основні виробники ділового круглого лісу за видами, 2022 р.

Джерело: FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>

З 1990 року глобальне споживання обробленої деревної продукції зросло з 1,8 млрд м³ еквівалента кругляка (RWE) до 2,3 млрд м³. Це зростання зумовлене значним розширенням виробництва деревних плит. Виробництво пиломатеріалів відновилося після спаду 1990-х років та фінансової кризи 2008 р. і досягло рівня до кризи вже у 2022 р. (рис. 2.2) [1, 12].

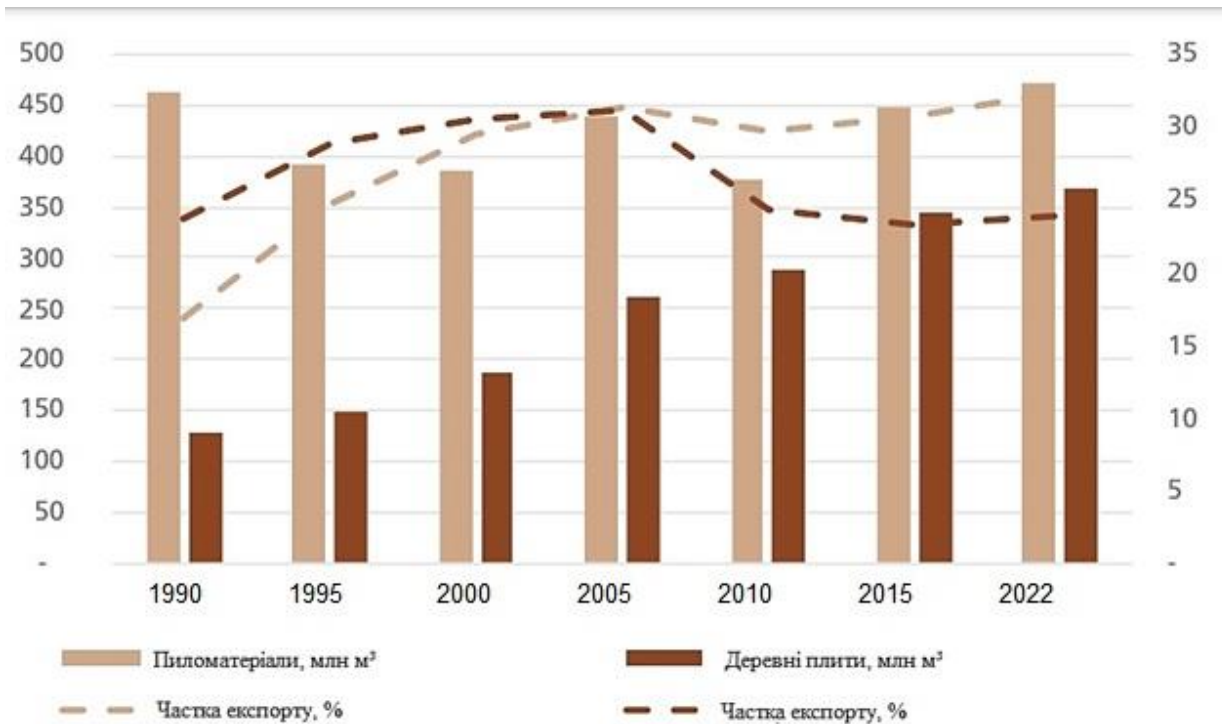

Рис. 2.2. Обсяги світового виробництва та експорту пиломатеріалів і деревних плит, 1990–2022 рр.

Джерело: FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>

Попит на пиломатеріали зростає завдяки новим інноваційним розробкам у будівельному секторі, таким як інженерні дерев'яні вироби (EWP), а також через прискорене будівництво в країнах, де існує потреба в житлі. Однак більшість пиломатеріалів досі використовуються у вигляді стандартних дощок для традиційного будівництва. Водночас попит на деревні панелі, такі як шпон і деревоволокнисті плити, для виробництва меблів, будівельних матеріалів та упаковки, стабільно зростає і є менш чутливим до економічних коливань, ніж попит на пиломатеріали. Завдяки їхній універсальності, деревні панелі поступово заміщують пиломатеріали у різних сферах, таких як виробництво меблів, будівництво та упаковка, що частково пояснює повільне відновлення виробництва пиломатеріалів з 1990-х років. Споживання деревної маси почало зростати з 2000 р., а збільшення використання відновленого волокна з паперових відходів поступово заміщає іншу деревину. Торгівля деревною

масою та пиломатеріалами набуває все більшого значення для виробників, і в 2020 р. близько 37 % світового виробництва деревної маси та 32 % виробництва пиломатеріалів було експортовано. Європа, Північна Америка, Латинська Америка та Карибський басейн, а також Південно-Східна Азія є ключовими експортними регіонами, тоді як Східна Азія залишається основним імпортним ринком (рис. 2.3) [2, 11].

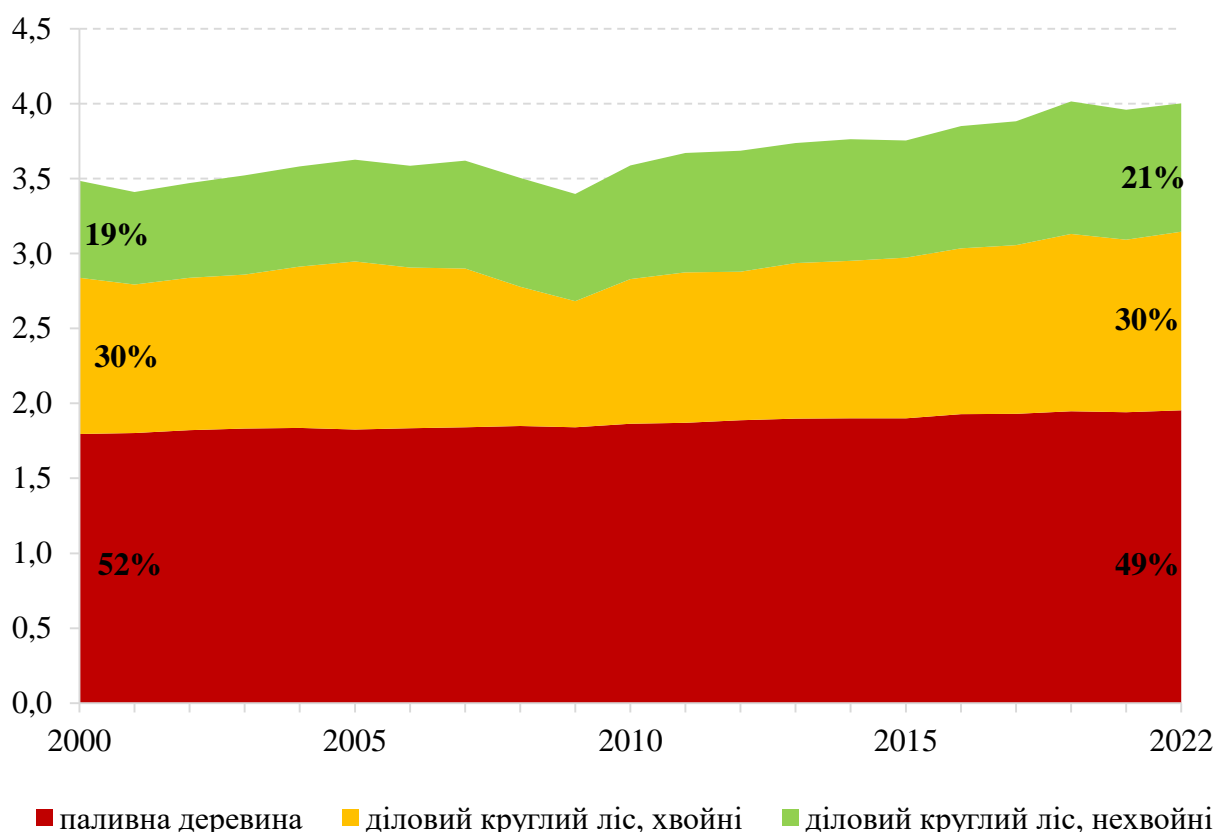

Рис. 2.3. Світове виробництво ділового круглого лісу за видами, млрд м³

Джерело: FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>

У 2022 р. основними регіонами, що споживали деревну продукцію, стали Східна Азія, Європа та Північна Америка, які разом склали 82 % від загального обсягу споживання, при цьому маючи лише 36 % світового населення. Східна Азія отримує значну частину своєї деревної продукції через імпорту, зокрема з Європи, Латинської Америки, Північної Америки та Південно-Східної Азії. Очікується, що ця залежність від імпорту поставок збережеться через заборони на рубку лісів та низьку продуктивність

масштабних плантацій у Китаї. Інші регіони з великими дефіцитами обробленої деревної продукції включають Південну Азію, а також Північну Африку, Західну та Центральну Азію (рис. 2.4) [13].

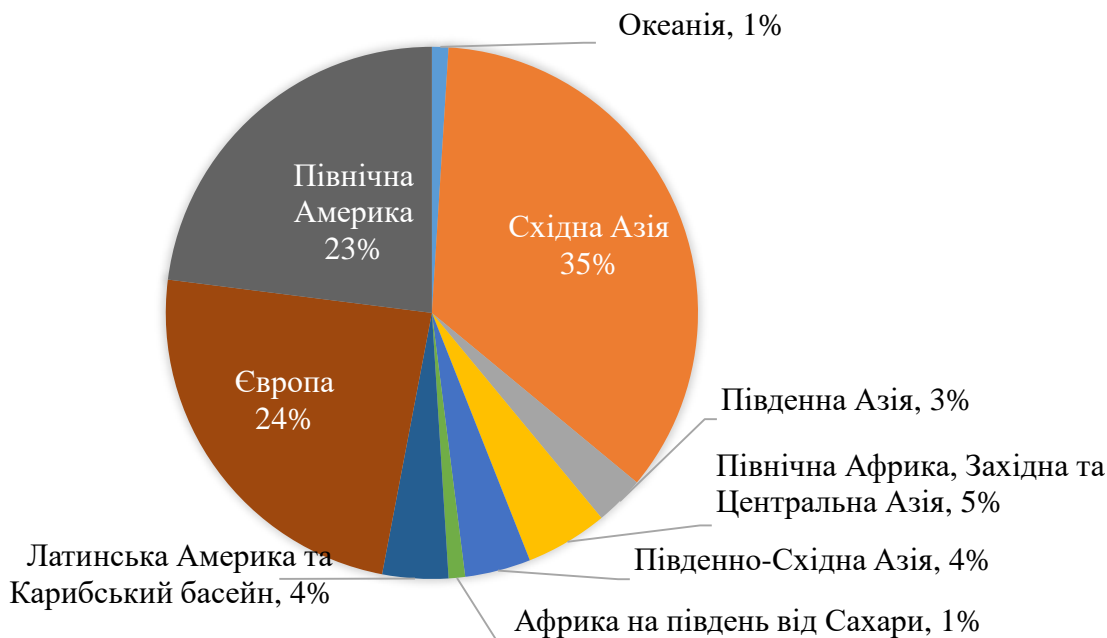

Рис. 2.4. Регіональна участь у глобальному споживанні деревної продукції первинної обробки, 2022 р.

Джерело: FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>

Що стосується України, то економічна нестабільність на зовнішніх ринках і законодавчі обмеження щодо торгівлі деревиною та її виробами за останні роки значно обмежили потенційні можливості виробництва українських лісогосподарських підприємств (табл.2.1) [42].

Сучасні умови вимагають від лісових підприємств пошуку нових шляхів для розвитку зовнішньоекономічної діяльності. З огляду на ці виклики, підприємства повинні детально оцінити свій виробничий потенціал і провести всебічний аналіз. Окрім безпосередньої оцінки потенціалу для експорту, ключовим є також розробка стратегії розвитку. В умовах сучасної економіки ефективна експортна діяльність може стати основою економічної стабільності та зростання компанії. Правильна оцінка експортного потенціалу дозволяє не

тільки визначити конкурентоспроможність, але й зміцнити ринкові позиції та покращити фінансові результати. Ретельно розроблена стратегія розвитку експорту допомагає розширити асортимент експортних товарів і географію їх реалізації, що сприяє підвищенню ефективності зовнішньої торгівлі.

Таблиця 2.1

Виробництво ділового круглого лісу (тис. м³)

	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. у % до 2021 р.
Світ	3 964 117	3 484 911	4 002 844	114,9
Африка	784 386	622 596	797 467	128,1
Америка	1 113 952	1 093 722	1 133 651	103,7
Азія	1 165 077	1 080 599	1 168 251	108,1
Європа	813 903	628 243	822 461	130,9
Океанія	86 799	59 751	81 013	135,6
Україна	17 887	9 859	16 667	169,1
Україна у % до світового виробництва	0,45	0,28	0,42	0,14

Джерело: FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>

Ключовими показниками продуктивності лісів є обсяги виробництва деревини та дров. З 2010 по 2022 р. глобальне виробництво лісової продукції зросло на 385 млн м³, з яких 79,2% становила промислова деревина, а 20,8% — дрова. У 2022 р. промислова деревина домінувала у виробництві лісопродукції в Європі, Північній та Центральній Америці та Океанії. Водночас виробництво дров, здебільшого для приготування їжі, було найпоширенішим в Африці та Азії, де вони навіть перевищували обсяги виробництва промислової деревини. В Африці виробництво дров було майже в дев'ять разів більшим за виробництво промислової деревини. У Південній Америці ситуація була іншою: у 2022 р. виробництво промислової деревини (248 млн м³) значно перевищило виробництво дров (181 млн м³). Хоча виробництво дров було важливим у цьому регіоні, за останні три десятиліття

його обсяги зрівнялися з обсягами промислової деревини. Детальніші дані про виробництво лісопродукції за регіонами у 2022 р. наведено в табл. 2.2 [18, 41].

Таблиця 2.2

Виробництво окремих видів продукції лісового господарства, 2022 р.

	Папір і картон	Відновлений папір	Деревна целюлоза	Деревне вугілля	Деревні гранули та інші агломерати	Пило-матеріали	Деревні плити
	<i>млн тонн</i>					<i>млн м³</i>	
Світ	417 343	244 421	193 665	54 765	51 386	496 214	402 439
Африка	3 257	2 139	2 184	36 098	100	11 640	3 046
Америка	99 374	60 467	96 329	10 091	15 905	153 127	66 586
Азія	206 115	114 716	43 986	8 043	6 683	150 632	235 611
Європа	104 983	64 021	48 651	495	28 523	171 659	94 206
Океанія	3 614	3 078	2 515	39	175	9 156	2 991
Україна	1 198	725	0	54	1 048	3 173	3 590

Джерело: FAOSTAT. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>

ДП «Коростишівський лісгосп АПК» знаходиться в північно-східній частині Житомирської області, на території Житомирського (9663,6 га) та Бердичівського (8291,1 га) районів, до складу яких раніше входили Коростишівський, Брусилівський, Попільнянський, Андрушівський та Ружинський райони. Лісгосп об'єднує п'ять лісництв: Старосілецьке (3657,5 га), Шахворостівське (4633,6 га), Попільнянське (3170,2 га), Брусилівське (2125,9 га) та Андрушівське (4367,5 га). Вони займають відповідно 20,4%, 25,8%, 17,6%, 11,8% та 24,3% загальної площі лісгоспу. Лісистість районів складає 22,0%, доходи підприємства показані в табл. 2.3.

Основними нормативними актами, які регулюють діяльність підприємства, є Лісовий кодекс України, що визначає правила лісових відносин, пов'язаних із використанням землі, надр, вод, а також із охороною, використанням і відтворенням флори та фауни. Земельний кодекс України регулює земельні відносини, забезпечує право на землю громадян, юридичних

осіб, територіальних громад та держави, а також сприяє раціональному використанню та охороні земель. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлює норми для охорони, використання та відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки та запобігання негативному впливу діяльності на навколишнє середовище, зокрема у сферах зміни клімату, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи та історико-культурної спадщини. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» визначає правові, економічні та організаційні основи діяльності юридичних і фізичних осіб у сфері мисливства, регулює охорону, чисельність, використання та відтворення тваринного світу в межах мисливських угідь. Закон України «Про тваринний світ» регулює питання охорони, використання та відтворення тварин, які перебувають в природному середовищі, на суші, у воді, ґрунті або повітрі, а також тих, що населяють територію України або належать до природних об'єктів [22, 26, 30, 39].

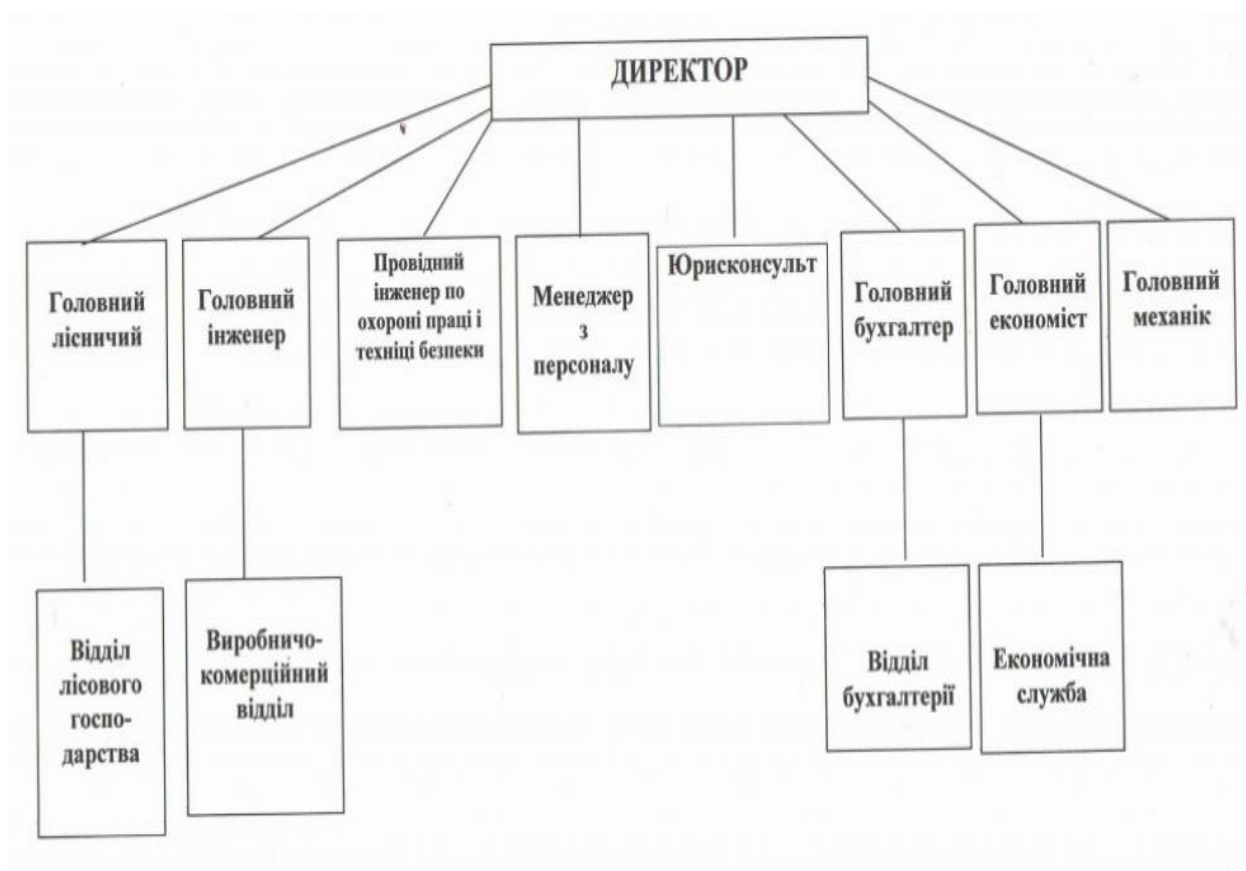
Таблиця 2.3

Оцінка і структура доходів ДП «Коростишівський лісгосп АПК»

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. +, - до 2020 р.
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	70240	99,3	73700	97,1	109948	98,7	39708
Інші операційні доходи	512	0,7	2168	2,9	1438	1,3	926
Інші звичайні доходи	13	0,0	14	0,0	6	0,0	-7
Разом чисті доходи	70765	100	75882	100	111392	100	40627

ДП "Коростишівський лісгосп АПК" очолює директор, якому підпорядковуються такі керівники: головний лісничий, головний інженер, головний економіст, головний механік і провідний інженер з техніки безпеки та охорони праці. Головний лісничий відповідає за організацію роботи виробничого відділу, що займається лісовим господарством, а також за

діяльність семи лісництв. Головний інженер, у свою чергу, керує роботою нижнього складу та транспортного цеху, забезпечуючи їх ефективне функціонування (рис.2.5).

**Рис. 2.5. Організаційна структура управління
ДП "Коростишівський лісгосп АПК"**

Підприємство повністю забезпечене кваліфікованими кадрами. На ньому працює 25 осіб з вищою професійною освітою, 21 спеціаліст з середньою спеціальною освітою, а також інші працівники, які виконують свої обов'язки відповідно до затверджених тарифів. Заборгованості по зарплаті та внесках до бюджету немає. Загальна довжина транспортних шляхів на 1000 га складає 14,4 км, а рівень забезпеченості транспортною мережею — 90%. Тому забезпечення підприємства транспортом можна вважати задовільним, хоча є необхідність в ремонті та підтримці доріг у належному стані. Для лісозаготівельного виробництва використовуються колісні трактори МТЗ-82, а також бензопили марок Мотор-Січ та Штіль. Вивезення деревини на нижній

склад здійснюється лісовозами Урал-4390, оснащеними фіскальною установкою. Для оцінки потенціалу розвитку підприємства часто застосовується SWOT-аналіз, який допомагає виявити сильні й слабкі сторони, визначити наявні можливості та розробити плани для подальшого розвитку. Ми провели SWOT-аналіз експортного потенціалу ДП "Коростишівський лісгосп АПК" (табл.2.4) [34, 37].

Таблиця 2.4

**Матриця SWOT-аналізу потенціалу розвитку
ДП "Коростишівський лісгосп АПК"**

СИЛЬНІ СТОРОНИ	МОЖЛИВОСТІ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Висока якість продукції. 2. Задоволеність клієнтів. 3. Висока кваліфікація персоналу. 4. Зростання оборотних коштів. 5. Продумана стратегія у сфері діяльності. 6. Конкурентоздатна цінова політика. 7. Близька відстань до кордонів. 8. Сертифіковані лісове господарство і лісопродукція. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збереження та примноження лісових масивів. 2. Забезпечення населення лісопродукцією, пилопродукцією. 3. Позитивна динаміка виробництва. 4. Нові технології. 5. Тенденції попиту. 6. Підвищення рівня цін. 7. Вихід на нові ринки 8. Державна підтримка.
СЛАБКІ СТОРОНИ	ЗАГРОЗИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. Велика кількість контролюючих органів (постійні перевірки яких заважають нормальному веденню господарської діяльності). 2. Проведення лісозаготівельних робіт в поліських умовах. 3. Зниження якості сортиментної структури з причини всихання дерев. 4. Значне податкове навантаження. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Неприятлива економічна ситуація в державі. 2. Сезонний спад виробництва. 3. Зміна потреб. 4. Законодавче регулювання, нові законодавчі акти.

Серед основних загроз для діяльності ДП "Коростишівський лісгосп АПК" можна відзначити високу конкуренцію як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках лісової продукції з боку як вітчизняних, так і іноземних

компаній. Крім того, інвестиційний клімат для лісових підприємств, зокрема для цього лісгоспу, є досить ризикованим через складну політичну ситуацію в країні. Інвестори часто остерігаються вкладати кошти в бізнес у країні, що перебуває в стані війни. Також підвищення цін на енергоносії є додатковим негативним фактором, який спричиняє зростання виробничих витрат та зниження прибутковості. Серед позитивних аспектів для розвитку ДП "Коростишівський лісгосп АПК" варто відзначити зростаючий попит на деревину як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках, а також можливість участі в міжнародних проєктах, спрямованих на підтримку розвитку лісової галузі.

РОЗДІЛ 3

ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ЛІСОПРОДУКЦІЇ

Мережа ФАО GFPM (Global Forest Products Model) - глобальна модель лісової продукції регулярно здійснює прогнози попиту на деревну продукцію. У GFPM прогнози базуються на аналізі динаміки виробництва та торгівлі лісопродукцією за даними ФАО, а також на їх взаємодії з зовнішніми факторами, такими як зміни в макроекономічних умовах, зокрема ВВП, чисельність населення, торговельна політика та зміни площі лісів. Модель симулює ринкову рівновагу на кожен прогнозований рік, спираючись на припущення щодо розвитку цих макрофакторів. Вона враховує помірні сценарії розвитку, з урахуванням прогнозованих мегатенденцій. Однак GFPM не передбачає різких змін, які можуть бути спричинені політикою чи технологічними інноваціями, такими як стратегії зниження впливу зміни клімату або вплив кліматичних змін на лісове виробництво. Попит на деревну продукцію, як пиломатеріали, панелі, деревна маса, змінюється в залежності від економічних коливань, зокрема змін ВВП, хоча модель дозволяє враховувати до шести зовнішніх факторів, що впливають на витрати [4, 7].

Згідно з прогнозами GFPM до 2050 р, споживання обробленої деревної продукції значно зросте в період з 2020 по 2040 рр. Після 2040 р. темпи зростання попиту на цю продукцію сповільняться, що пов'язано, в основному, зі зниженням попиту в Азії. Це зменшить загальне споживання деревної продукції, і навіть зростання населення та доходів у країнах Південної Сахари не компенсують це зниження, оскільки рівні ВВП у цих регіонах, згідно з прогнозами SSP (Shared Socioeconomic Pathways), не відповідають залежності попиту на деревну продукцію від ВВП. За оцінками симуляції, до 2050 р. загальний обсяг споживання обробленої деревної продукції може збільшитися на 0,8 млрд м³ RWE, з 2,3 млрд м³ у 2020 р. до 3,1 млрд м³ у 2050 р. (рис. 3.1) [3, 9].

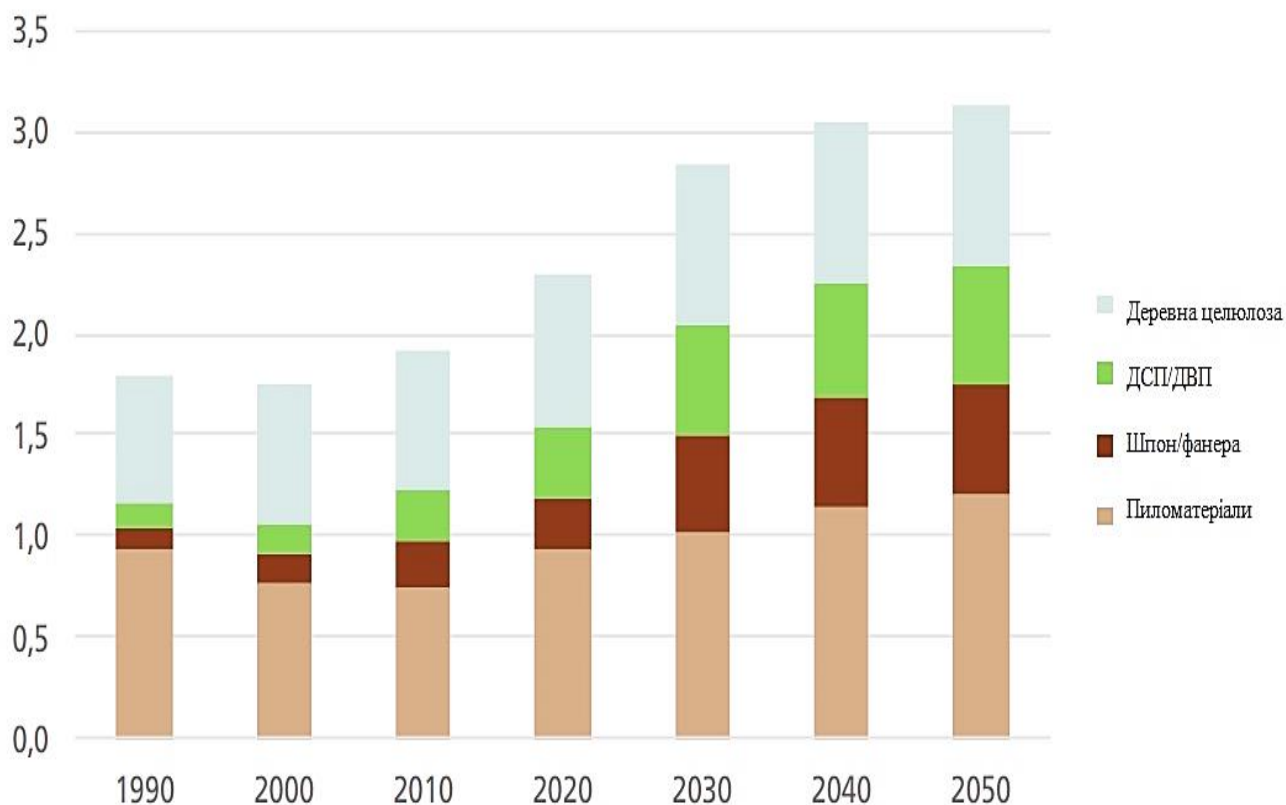

Рис. 3.1. Прогноз GFPМ глобального попиту на деревну продукцію, млрд м³ RWE

Джерело: FAOSTAT, [1, 7]

Попит на деревні панелі прогнозується з найбільшим зростанням у майбутньому, зокрема на шпон (+102%) і деревоволокнисті плити (+72%). Крім того, очікується збільшення попиту на пиломатеріали на 30% та деревну масу на 5%. Східна Азія значно посилить свою роль, займаючи 41% глобального споживання обробленої деревної продукції. У той час як Європа та Північна Америка втратять свою частку на світовому ринку, споживання деревної продукції в інших регіонах залишатиметься відносно стабільним (рис. 3.2) [17].

Прогнози щодо детального розподілу попиту на різні види деревної продукції можуть бути неточними через можливості взаємозаміни між пиломатеріалами, фанерою та іншими деревними панелями. Тому дані про споживання деревної продукції за регіонами слід розглядати з обережністю.

Прогнозується, що споживання пиломатеріалів та деревних панелей буде збільшуватися у всіх регіонах світу.

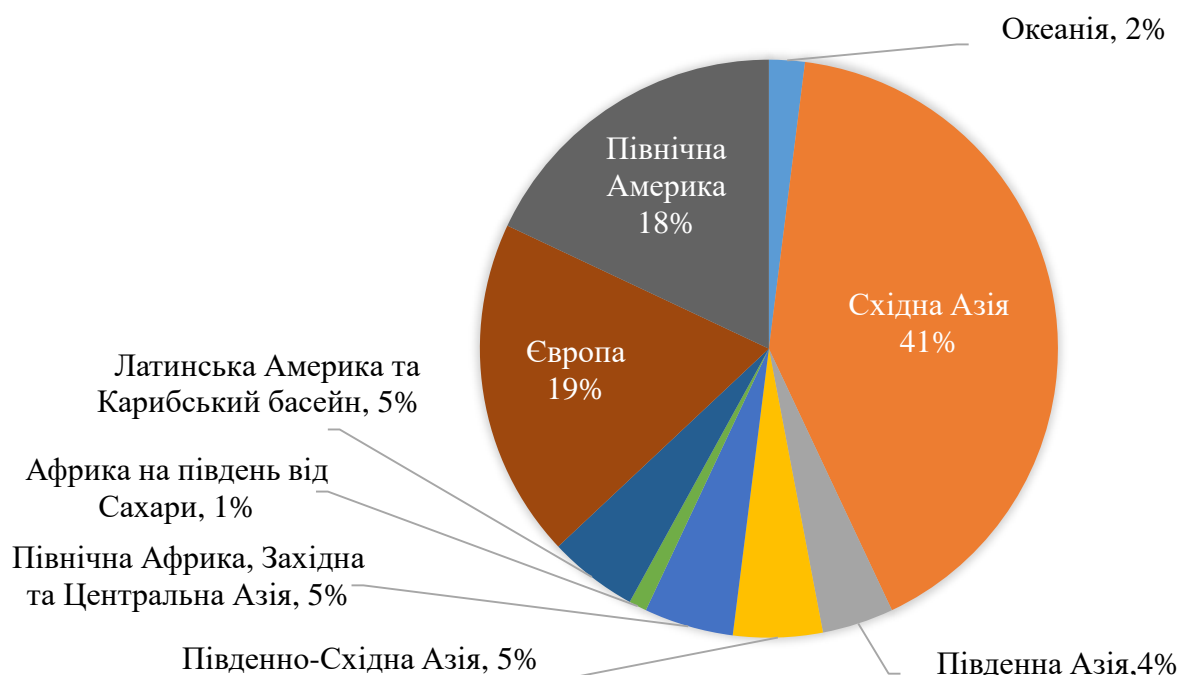

Рис. 3.2. Прогноз регіональної участі у глобальному споживанні деревної продукції первинної обробки, 2050 р.

Джерело: FAOSTAT, [4, 6]

Досвід таких країн, як Канада, Бразилія, США, Швеція, Фінляндія та інших, свідчить про вигоди експорту сировини. В структурі світового лісового експорту переважають напівфабрикати та сировина, тоді як готова продукція складає лише чверть усієї торгівлі лісопромислової галузі. Канада та США в основному постачають будівельні матеріали, целюлозу, газетний папір та тарний картон. Швеція та Фінляндія, маючи великі запаси дорогого, але високоякісного лісу, орієнтовані на постачання спеціалізованих пиломатеріалів, зокрема для виготовлення високоякісного паперу та тарного картону. Їхній успіх ґрунтується на поєднанні високої якості ресурсів та передового виробництва з сучасним обладнанням у лісовій галузі.

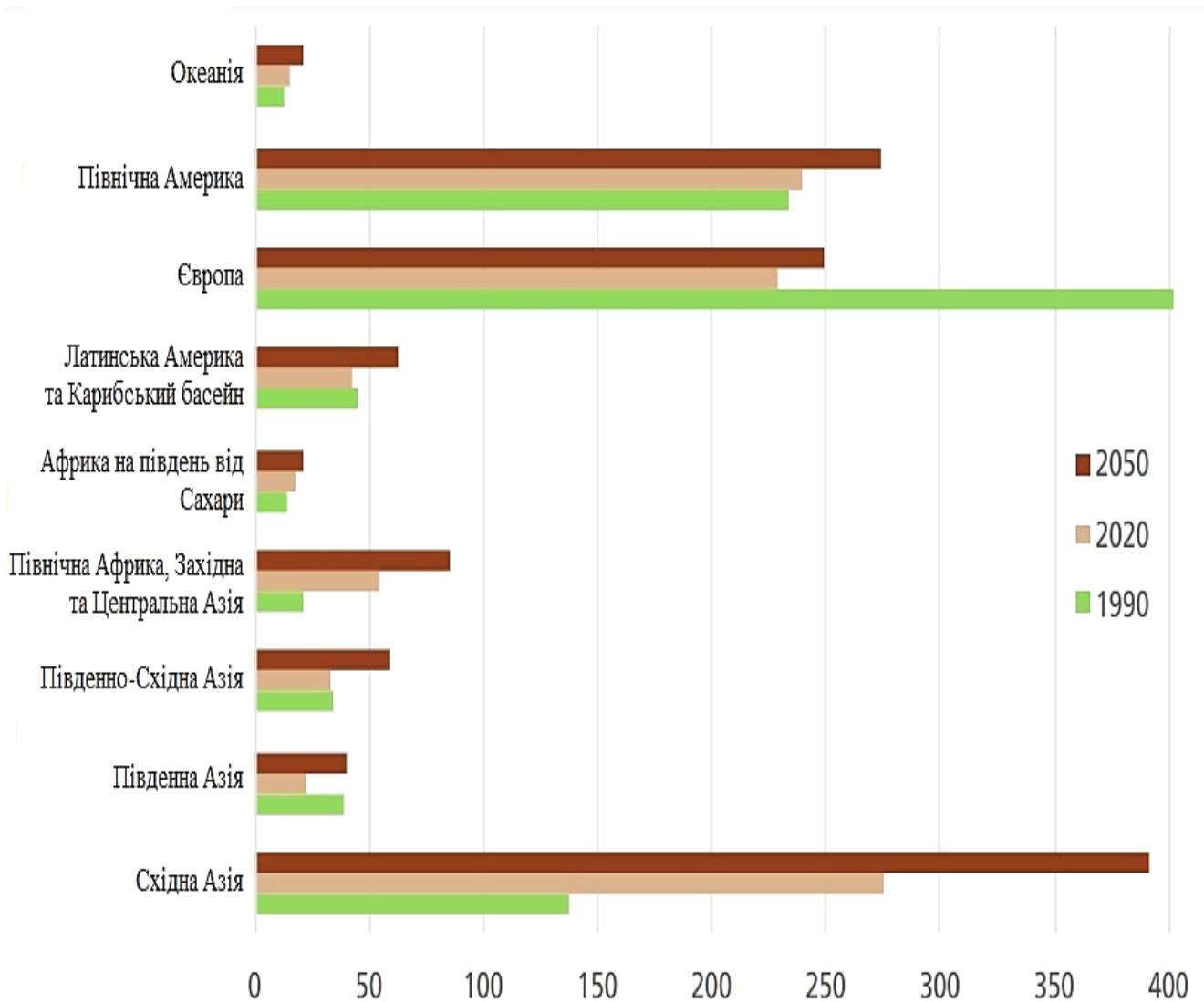

Рис. 3.3. Прогноз споживання пиломатеріалів за регіонами світу,
Джерело: FAOSTAT

Прогнозоване споживання пиломатеріалів (рис. 3.3) та деревних плит продовжить зростати в усіх регіонах світу. Найбільше зростання очікується в Східній Азії, Європі, Північній Америці та частково в інших азіатських субрегіонах. Водночас, споживання деревної целюлози демонструє іншу тенденцію, з помітним скороченням обсягів у Європі та Північній Америці. Однак це скорочення буде частково компенсоване збільшенням споживання в інших частинах світу, зокрема в азіатських регіонах. В усіх регіонах також прогнозується зростання споживання переробленого паперу, що пояснюється більш помірними прогнозами щодо деревної целюлози [8].

Для успішного використання потенціалу світового ринку необхідно постійно удосконалювати та розширювати регіональні конкурентні переваги, враховуючи бар'єри та умови, що впливають на формування експортного потенціалу лісових ресурсів. Важливим є аналіз поточного стану експортного ринку, оцінка того, наскільки структура експорту відповідає конкурентним перевагам, а також визначення стратегій для розвитку та ефективного використання експортного потенціалу лісових ресурсів.

Особливий інтерес для експорту лісових ресурсів становить група країн, розташованих далеко від України, зокрема в Америці та Азії. Експорт у ці країни зазвичай є непередбачуваним та нестабільним, оскільки залежить від окремих контрактів. Основною стратегією розвитку експортних відносин із цією групою країн має стати стабілізація зв'язків через укладання довгострокових контрактів, завоювання нових ринків та пошук ніш для експорту українських лісових ресурсів. Для реалізації цієї стратегії будуть потрібні значні інвестиції та проведення глибоких маркетингових досліджень. Важливо визначити найбільш перспективні країни в цій групі, враховуючи різноманіття їхнього потенціалу, соціокультурних, економічних та політично-правових особливостей. З огляду на це, необхідно застосовувати індивідуальні ринкові стратегії для кожної країни [16].

Щодо розвитку експорту до Європейського Союзу, то Регламент Європейського парламенту та Ради № 2022/870, ухвалений 4 червня 2022 р., тимчасово скасував дію раніше встановлених тарифів. Це рішення ЄС передбачає повне зняття торговельних обмежень для українського експорту, за умови, що вимоги до якості українських товарів відповідатимуть європейським стандартам. Важливу роль у регулюванні зовнішньої торгівлі відіграють заходи, спрямовані на забезпечення якості та безпеки товарів. Їхня основна мета — захист здоров'я людей, навколишнього середовища та національної безпеки. Однак, активне застосування таких заходів може створити додаткові торгові бар'єри, які часто є жорсткішими за традиційні мита, зокрема в разі технічних бар'єрів у торгівлі промисловими товарами.

Стратегічний план Організації Об'єднаних Націй для лісів на період 2017-2030 рр. (UNSPF) був розроблений державами-членами Форуму з лісів ООН (UNFF) з метою створення глобальних напрямів для управління лісами та деревами поза лісами, забезпечення їх сталого використання, припинення деградації та знищення. В основі Стратегічного плану лежать шість Глобальних лісових цілей і 26 завдань, що є добровільними та універсальними (рис. 3.4). Ці цілі розширюють та поглиблюють основи чотирьох Глобальних лісових об'єктів Інструменту ООН з лісів (UNFI), ухваленого Генеральною Асамблеєю ООН у 2007 р. Історична угода щодо Стратегічного плану на 2017-2030 рр. була досягнута на спеціальній сесії в січні 2017 р. та затверджена Генеральною Асамблеєю ООН у квітні того ж року через Резолюцію 71/285. Стратегічний план визначив спільне бачення та місію ООН щодо лісів у світі. Це бачення полягає в створенні світу, де всі види лісів і дерев поза лісами перебувають під сталим управлінням, сприяючи економічному, соціальному, екологічному та культурному розвитку, що приносить користь як нинішнім, так і майбутнім поколінням. Місія ООН полягає в підтримці сталого управління лісами та сприянні їх внеску в досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 р., зокрема через зміцнення співпраці, координації, узгодженості, синергії та політичного зобов'язання на всіх рівнях [14].

Візія, принципи та зобов'язання Стратегічного плану UNSPF узгоджуються з Резолюцією сталого розвитку 2030 та її 17 Цілями сталого розвитку (ЦСР), які представляють глобальний і загальноузгоджений план для досягнення сталого розвитку. Подібно до ЦСР, Глобальні лісові цілі інтегрують економічні, соціальні та екологічні аспекти сталого управління лісами. Реалізація цих цілей сприяє прискоренню прогресу в досягненні ЦСР, а також інших міжнародних ініціатив та зобов'язань у сфері лісів, зокрема Цілей біорізноманіття Конвенції з біологічного різноманіття (CBD), Паризької Угоди в рамках Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату та Конвенції ООН по боротьбі з опустелюванням (UNCCD) [35].

Рис. 3.4. Глобальні цілі розвитку лісового господарства

Джерело: сформовано на основі [36, 38]

Світ сьогодні стикається з серйозними глобальними кризами, від руйнівних наслідків пандемії Covid-19 до зростаючих викликів зміни клімату та біорізноманіття. Ліси та люди, які залежать від них, виступають як жертвами, так і важливою частиною рішення цих проблем. Пандемія це не тільки криза охорони здоров'я, але й виявлення системних вразливостей та нерівностей у багатьох економіках і суспільствах. Вона призводить до втрат життя, знищення засобів до існування, загострення бідності, нерівності та продовольчої безпеки, відкидаючи досягнення ідеалу "Майбутнє, яке ми хочемо" на дуже віддалений термін [40].

Зменшення негативного впливу зростаючого попиту на деревину на екологію потребує підвищення ефективності її використання та мінімізації втрат і відходів під час заготівлі та обробки. Це означає досягнення більшої матеріальної ефективності. Наприклад, в Канаді ефективність використання заготовленої деревини зростає з 61% у 1970 р. до 83% у 2020 р.. Окрім того, відходи, що виникають під час обробки твердої деревини, все частіше використовуються як біопаливо для заміщення викопних ресурсів [43].

Подальше покращення ефективності можливо досягти через каскадне використання деревини, що передбачає багатоетапне використання матеріалу. Це можна оцінити за допомогою "матеріальних балансів", які визначають різницю між кількістю деревини, що використовується на одному етапі обробки, та кількістю матеріалу, що отримується на наступному етапі. Шлях каскадного використання та оцінка втрат показують, де можна поліпшити ефективність. Наприклад, при виробництві пиломатеріалів країни, що звітують до ФАО, вказують, що лише 45–66% деревини, що йде на пиломатеріали, стає готовим продуктом. Близько третини деревини йде на тріски і дошки, приблизно 10% — на тирсу, а в окремих випадках ще 2–10% може стати стружкою. Всі залишки, що не використовуються для виготовлення зазначених продуктів, вважаються втратами, обсяг яких може суттєво різнитися між країнами через різні види продукції, наявні ринки та технології обробки [45].

Для впровадження принципів сталого розвитку в управлінні лісами та лісокористуванні ДП «Коростишівський лісгосп АПК» запропоновано систему добровільної лісової сертифікації. Лісова сертифікація передбачає оцінку відповідності практик ведення лісового господарства міжнародним стандартам сталого управління лісами. Її основною метою є забезпечення економічно, екологічно та соціально збалансованого підходу до лісівництва. Згідно з статтею 56 Лісового кодексу України, організація та проведення лісової сертифікації здійснюються за встановленою процедурою, що затверджується центральними органами виконавчої влади, відповідальними за

державну політику в лісовому господарстві, економічному розвитку та охороні навколишнього середовища.

Розроблені положення проекту відповідають основним принципам сталого лісівництва: відповідність чинному законодавству України та ратифікованим угодам; лісогосподарські заходи, що сприяють багатоцільовому використанню лісових ресурсів для підвищення економічної ефективності підприємств та отримання екологічних і соціальних вигод; охорона лісового біорізноманіття та унікальних лісових екосистем; розробка системи заходів для ведення лісового господарства з регулярним оновленням і коригуванням; постійний моніторинг стану лісів і контроль виконання лісогосподарських заходів; охорона лісів з природоохоронним значенням.

ДП «Коростишівський лісгосп АПК» бере участь у державному онлайн-магазині для продажу дров населенню «ДроваЄ». Ця платформа дає змогу постійним лісокористувачам розміщувати свою продукцію. Основні особливості веб-сервісу «ДроваЄ» включають: боротьба з нелегальним ринком (встановлено ліміт на покупку 15 м³ дров на одну фізичну особу протягом опалювального сезону); запобігання зловживанням та оптовим закупівлям (впроваджено систему авторизації користувачів через *BankID НБУ); забезпечення своєчасних відвантажень замовлень клієнтам (розроблена триступенева система адміністрування на рівні лісгоспу, обласного управління та центрального апарату); ефективний облік покупців по всій країні (здійснюється інтеграція з системою Електронного обліку деревини, що дозволяє перевіряти історію покупок конкретного клієнта).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Лісове господарство є важливим елементом економіки України, оскільки воно не лише постачає сировину для різних галузей промисловості, а й створює робочі місця та генерує продукцію, що сприяє формуванню ВВП країни. Лісове господарство також має значний вплив на сталий розвиток та забезпечення продовольчої й енергетичної безпеки держави. Проте стан лісів України, який є наслідком численних змін у нормативно-правовому регулюванні та економічних умовах діяльності лісового господарства, не можна вважати задовільним. Це підтверджується низьким запасом деревини в насадженнях головного користування порівняно з еталонними лісами, а також великою часткою лісів із недостатнім рівнем участі головних порід у мішаних насадженнях і незадовільною товарною структурою лісів. З економічної точки зору, ефективність лісового господарства також залишає бажати кращого. Попри великий потенціал лісового сектору, його управління не є ефективним, воно не відповідає сучасним вимогам і потребує реформування.

Основним завданням для покращення управління лісовим господарством має стати розробка стратегії розвитку, яка сприятиме стабільному прогресу лісового господарства через підвищення ефективності управлінських процесів, багатофункціональне використання лісових ресурсів та збереження корисних властивостей лісів. Реалізація цієї стратегії дозволить розвивати лісове господарство, збільшувати площі лісів в країні, зберігати біорізноманіття та забезпечити невиснажливе використання лісових ресурсів. Також це дозволить задовольнити потреби суспільства в лісових ресурсах, створювати умови для розвитку бізнесу, нові робочі місця, зменшувати ризики деградації земель, збільшувати частку лісової продукції в ВВП, покращувати зайнятість та соціальну захищеність працівників лісового сектору, стимулювати інвестиції в галузь і гармонізувати стандарти лісового господарства України з вимогами Європейського Союзу.

До основних проблем лісового господарства України можна віднести такі: недосконала нормативно-правова база, що регулює лісове господарство та лісові відносини; неоптимальне управління лісами, які перебувають у різних формах власності; відсутність ефективних правових і економічних механізмів, що стимулюють впровадження природоохоронних технологій, а також охорону, захист і відновлення лісів; зростання антропогенного впливу на лісові екосистеми і глобальні зміни клімату; недосконалість фінансових та економічних механізмів розвитку лісового господарства; невідповідність податкової системи, яка не враховує довгострокові цикли лісовирощення; низький рівень середньої заробітної плати порівняно з національним середнім рівнем; зростаючий попит на деревину на внутрішньому ринку; підвищення рівня незаконних рубок, самозахоплення лісових земель та недостатньо чітке правове регулювання охорони лісів.

Ключовими аспектами сучасного лісового господарства та його наближення до принципів сталого лісівництва є: передача основних повноважень з прийняття управлінських рішень на регіональний рівень; можливість адаптувати управлінські рішення до конкретних умов (оскільки лісове господарство, подібно до сільського, значною мірою залежить від зовнішніх факторів); відмова від планової системи оцінки діяльності підприємств на користь більш гнучких критеріїв для оцінки лісогосподарської роботи; запровадження системи конкурентоспроможності товарів і послуг; активніше використання вибіркового і поступового систем рубок головного користування та стимулювання їх впровадження; максимальне використання природного поновлення лісів у процесі їх відновлення; забезпечення доступу місцевих громад та широких верств населення до лісових ресурсів (як деревних, так і недеревних) і участь у процесах управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. (2024). The State of Food Security and Nutrition in the World 2024 – Financing to end hunger, food insecurity and malnutrition in all its forms. Rome.
2. FAO, ITTO and United Nations. (2020). Forest product conversion factors. Rome. <https://doi.org/10.4060/ca7952en>
3. FAO. (2020). Global Forest Resources Assessment 2020: Main report. Rome. <https://www.fao.org/3/ca9825en/ca9825en.pdf>
4. FAO. (2022). Global forest sector outlook 2050: Assessing future demand and sources of timber for a sustainable economy – Background paper for The State of the World’s Forests 2022. FAO Forestry Working Paper, No. 31. Rome. <https://www.fao.org/3/cc2265en/cc2265en.pdf>
5. FAO. (2022). The State of the World’s Forests 2022. Forest pathways for green recovery and building inclusive, resilient and sustainable economies. Rome, FAO. <https://www.fao.org/3/cb9360en/cb9360en.pdf>
6. FAO. (2023). The Impact of Disasters on Agriculture and Food Security 2023 – Avoiding and reducing losses through investment in resilience. Rome. <https://doi.org/10.4060/cc7900en>
7. FAO. (2023). The State of Food and Agriculture 2023 – Revealing the true cost of food to transform agrifood systems. Rome. <https://www.fao.org/3/cc7724en/cc7724en.pdf>
8. FAO. (2023). World Food and Agriculture – Statistical Yearbook 2023. Rome. <https://www.fao.org/3/cc8166en/cc8166en.pdf>
9. FAO. (2024). The State of Agricultural Commodity Markets 2024 – Trade and nutrition: Policy coherence for healthy diets. Rome.
10. FAO. (2024). The State of Food and Agriculture 2024 – Value-driven transformation of agrifood systems. Rome.
11. FAO. (2024). The State of the World’s Forests 2024 – Forest-sector innovations towards a more sustainable future. Rome, FAO.

12. Forest Products. FAS. USDA. (2023). Retrieved from <https://fas.usda.gov/data/commodities/horticulture-and-forestry>
13. Forestry Production and Trade. FAOSTAT. (2023). <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FO>
14. Global forest goals and targets of the UN Strategic plan for forests 2030. (2019). Retrieved from <https://www.un.org/esa/forests/wp-content/uploads/2019/04/Global-Forest-Goals-booklet-Apr-2019.pdf>
15. KOF Globalisation Index. URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> (дата звернення: 11.10.2024).
16. UN Department of Economic and Social Affairs, UN Forum on Forests Secretariat (2021). The Global Forest Goals Report 2021. Retrieved from <https://www.un.org/esa/forests/wp-content/uploads/2021/08/Global-Forest-Goals-Report-2021.pdf>
17. United Nations Strategic Plan for Forests 2017–2030. (2023). Retrieved from <https://www.un.org/esa/forests/documents/un-strategic-plan-for-forests-2030/index.html>
18. World Bank. (2023). World Bank Country and Lending Groups. In: The World Bank. Retrieved from <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>
19. Ананьєв М. Ю. Глобалізація і економічний розвиток. URL: https://kneu.edu.ua/get_file/5619 (дата звернення: 14.11.2024).
20. Гарафонова О., Грузіна І., Козирєва О., Маргасова В., Піщенко О., Тарасюк Г. Стратегічні перспективи функціонування українських організацій в умовах євроінтеграції та глобалізації цифрової економіки. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. № 1. С. 298-311.
21. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України : колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко

- ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Київ, 2022. 264 с. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2022/10/Globalizaciyniprosesy-u-svitoviy-economici.pdf>
22. Деякі питання реформування управління лісової галузі. Постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.2022 р. № 1003 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-reformuvannia-uprav-a1003> (дата звернення: 28.11.2024).
23. Загорівська В. В. Інноваційний розвиток підприємств лісового сектору. *Міжнародні економічні відносини в епоху становлення смарт-суспільства 5.0*: збірник праць учасників студ. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 21 лист. 2024 р.). Поліський національний університет, 2024. С. 33-35.
24. Загорівська В. В. Розвиток підприємств лісової галузі в умовах глобальних викликів. *Студентські наукові читання 2024*: збірник праць учасників наук.-практ. конф. (м. Житомир, 28 лист. 2024 р.). Поліський національний університет, 2024. С. 52-53.
25. Загорівська В. В. Управління сталим розвитком лісової галузі. *Інструменти і практики публічного управління*: збірник праць учасників міжн. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 27-28 червня 2024 р.). Поліський національний університет, 2024. С. 181-184.
26. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 27.11.2024).
27. Ігнатенко М. М., Мармуль Л. О., Романюк І. А. Розвиток конкурентних стратегій підприємств в умовах глобалізації ринків. *Економічний вісник університету*. 2023. Вип. 57. С. 45-51.
28. Ковальчук Н. П., Петрук, С. Р. Особливості впливу навколишнього середовища на стан лісових насаджень України. *Сільськогосподарські машини*, 2023. № 49. 117-123.

29. Лесюк Г. М., Соловій І. П. Роль лісового сектору України в національному плані повоєнного відновлення і Європейському зеленому курсі: попередній аналіз. *Економіка України*. 2024. № 8. С. 88-104.
30. Лісовий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 02.09.2024).
31. Лозінська Т. П., Задорожний А. І., Масальський В. П. Дослідження нових технологій та інновацій у сфері лісового господарства. *Агробіологія*. 2024. № 1. С. 268-276.
32. Мельничук І. В., Петрашук М. В. Інноваційні технології в лісовій промисловості: сучасний стан та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2024. № 6.
33. Офіційний сайт Державного агентства лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2024).
34. Офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua/> (дата звернення: 21.11.2024).
35. Офіційний сайт ДП «Ліси України». URL: <https://e-forest.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2024).
36. Офіційний сайт ЕкоСистема. URL: <https://eco.gov.ua/> (дата звернення: 12.10.2024).
37. Офіційний сайт Зелена Країна. URL: <https://zelenakraina.gov.ua/> (дата звернення: 22.11.2024).
38. Офіційний сайт Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2024).
39. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.09.2022 р. «Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України в особливий період». Указ Президента України №675/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6752022-44229> (дата звернення: 18.11.2024).
40. Публічний звіт голови державного агентства лісових ресурсів України за 2022 рік. URL:

https://forest.gov.ua/storage/app/sites/8/publicch_zvit/publichnii-zvit-za-2022.pdf (дата звернення: 17.11.2024).

41. Стан виробництва продукції круглого лісу за рік військових дій в Україні. URL: <https://uriffm.org.ua/uk/news/483> (дата звернення: 24.11.2024).
42. Статистичний збірник "Сільське господарство України" за 2022 рік URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/S_gos_22.pdf (дата звернення: 14.10.2024).
43. Тульчинський Р. В., Горбатюк М. Р. Вплив цифровізації на розвиток економічних систем в умовах глобалізації. *Economic synergy*. 2023. Iss. 1. С. 57-65.
44. Урбан О., Дзямучич М., Чиж Н. Концепція сталого розвитку в умовах глобалізації світової економіки. *Економічний форум*. 2023. № 2. С. 46-51.
45. Цвях О. М. Фінансові інструменти стимулювання розширення площі лісових земель в ЄС: можливість імплементації в українську практику. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 14. С. 77-82.